

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

مدرسه علمیه امام جعفر صادق (علیه السلام) شهرستان بوئین زهرا

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان

توکل و نقش آن در زندگی انسان

استاد راهنما

سرکار خانم سماعه احمدی

پژوهشگر

هاجر خلیج آزاد

اردیبهشت ۱۳۹۸

تحمیدیه

«عَلَيْكَ اَتَوَكَّلُ وَ عَلَى جُودِكَ وَ كَرَمِكَ اَتَكِلُ»

و بر تو توکل می کنم، و بر جود و کرمیت تکیه می زنم.

آری، اگر انسان به خدا ایمان بیاورد و در گفتار خود ایمان و اسلام خود صادق باشد و بر کسی غیر او تکیه نکند، از امواج و طوفان های سرسخت نمی هراسد، چرا که ایمان واقعی از توکل جدا نیست، اما باید توجه داشت که: حقیقت توکل واگذاری کار به دیگری و انتخاب او به وکالت است و مفهوم آن این نیست که انسان دست از تلاش و کوشش بردارد و به انزوا بخزد و بگوید: تکیه گاه من خداست، بلکه مفهوم آن این است که: هرگاه نهایت تلاش و کوشش خود را به کار برد و نتوانست موانع و مشکلات را از سر راه خود کنار زند، وحشتی به خود راه ندهد، و با اتکای به لطف پروردگار و استمداد از ذات پاک و قدرت بی پایان او، ایستادگی به خرج دهد و به جهاد پی گیر خود هم چنان ادامه دهد، حتی در جایی که توانایی دارد نیز خود را بی نیاز از لطف خداوند نداند، چرا که هر قدرتی هست بالاخره از ناحیه اوست.^۱

^۱. تفسیر و شرح صحیفه سجادیه، ج ۱۲، ص: ۳۳۱

تقدیم به

این مجموعه را به پدر بزرگوترو مادر عزیزم و همسر مهربانم تقدیم می کنم

به پاس تعبیر عظیم و انسانی شان از کلمه ایثار و از خود گذشتگی شان

به پاس عاطفه سرشار و گرمای امید بخش وجودشان که در این سردترین روزگاران بهترین

پشتیان است

به پاس قلبهای بزرگشان که فریاد رس است و سرگردانی و ترس در پناهمان به شجاعت می

گراید

و به پاس محبت های بی دریغ شان که هرگز فروکش نمی کند

و به پاس قدر دانی از قلبی آکنده از عشق و معرفت که محیطی سرشار از سلامت و امنیت و

آرامش برای من فراهم آورده است

با سپاس از سه وجود مقدس:

آنان که ناتوان شدند تا ما به توانایی برسیم

موهایشان سپید شد تا ما رو سفید شویم

و عاشقانه در کنارمان ماندند تا سربلند بمانیم

تقدیر و تشکر

سپاس خدای بزرگ را که مرا یاری رساند تا بتوانم این مقطع تحصیلی را به پایان رسانده و گامی در راستای اعتلای علم بردارم.

از استاد راهنمای گرانقدرم سرکار خانم سماعه احمدی که وجودشان همیشه قوتی برای انجام کارهایم بوده است و بدون شک انجام این پایان نامه بدون کمک و راهنماییهای ارزنده ایشان امکان پذیر نبوده است، کمال تشکر را دارم.

از دوستان عزیزم که همراهان همیشگی من بوده اند و اوقات خوشی را در کنار هم سپری کرده ایم، تقدیر و تشکر دارم.

و در پایان از تمامی عزیزانی که در طول انجام این پروژه مرا یاری کرده اند کمال تشکر و قدردانی را ابراز می نمایم.

کسی که در برابر قضاء خداوند تسلیم باشد و آنچه به او می رسد راضی مؤمن است بنابراین نشانه های یک انسان مؤمن از این قرار است که تنها برای خدا کار کنند، به خدا امیدوار باشند و از او بترسد و توکل باید ب خدا باشد زیرا جهان هستی و همه قوانین و اسباب آن، آفریده اوست.

راهکار

استفاده از عالمان و فقیهان دین ، استفاده از رسانه ملی و تبلیغات سودمند دینی ، هیئات مذهبی و هر برنامه مناسبی که مخاطبش مردم و افراد جامعه می باشند

فهرست منابع

- ۱- ابوالفتح، رازی، تفسیر قرآن، ج ۳، بنیاد پژوهش های آستان قدس رضوی، ۱۳۰۹ ش
- ۲- آذرتاش، آذرنوش، فرهنگ معاصر عربی-فارسی، چاپ ۱۶، تهران، نشر نی، ۱۳۹۱
- ۳- اسماعیلی، یزدی، عباس، فرهنگ صفات بایدها و نبایدهای اخلاقی، چاپ اول، قم، ۱۳۹۰
- ۴- اصفهانی، محمدعلی، تفسیر قرآن مهر، جلد شانزدهم، چاپ اول، قم انتشارات پژوهش های تفسیر و علوم قرآن ۱۳۸۷
- ۵- انصاری، حسین، شرح دعای کمیل، قم، نشر دار العرفان، بیتا
- ۶- انوری، حسن، فرهنگ بزرگ سخن، ج اول، چاپ بنم، تهران، نشر نی ۱۳۹۱ پگکن
- ۷- باقریان ساروری، احمد، آنسوی صوفیگری، چاپ اول، قم، موسسه بوستان کتاب، بیتا
- ۸- بیستونی، محمد، راز خوشبختی از دیدگاه قرآن و نهج البلاغه، چ دوم، قم، بیان جوان، ۱۳۸۵
عبدالله، الاخلاق، مرکز الغدير، قم، نشر للدراسات اسلامیه، ۱۳۷۴،
- ۹- تحریری، محمدباقر، شرح جنود عقل و جهل، ج اول، چ اول، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۰
- ۱۰- تهرانی، مجتبی، سلوک عاشورایی، موسسه فرهنگی پژوهشی مصابیح الهدی، ۱۳۱۶
- ۱۱- جعفری، یعقوب، تفسیر کوثر، جلد ۱، قم، هجرت، ۱۳۷۶
- ۱۲- جوادی آملی، عبدالله، تفسیر نسیم، ج ۱۶، چاپ دوم، قم، اسراء، ۱۳۸۸

۱۳- حسینی همدانی، سید محمد، (۱۴۰۴ق). انوار درخشان، ج ۹، چاپ اول. تهران، تحقیق محمدباقر بهبودی،

۱۴- حکیمی، محمدرضا، ترجمه الحیاء، چاپ هشتم، قم، انتشار دلیل ما، تابستان ۱۳۸۵

۱۵- دهخدا، علی اکبر، لغت نامه دهخدا، تهران، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، ۱۳۴۱

۱۶- راشدی، لطیف، ترجمه: اصول کافی، نشر اجود، قم، ۱۳۸۸

۱۷- رجایی، غلامعلی، برداشت هایی از سیره امام خمینی (رحمه الله)، جلد ۲، تهران، موسسه نشر و تنظیم آثار امام خمینی (رحمه اله) ۱۳۹۲

۱۸- رشاد، علی اکبر، اخلاق سلوک، جلد چهارم، سازمان نشر و انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۳۸۶،

۱۹- رضایی، مصطفی، صحیفه دل، قم، بنیاد فرهنگی مهدی موعود (عج)، ۱۳۹۳

۲۰- روحانی نژاد، حسین، توکل، چ دوم، تهران، کانون اندیشه جوان، ۱۳۸۶،

۲۱- سلطانی، غلام رضا، تکامل در پرتو اخلاق، چاپ اول، قم، بیتا

۲۲- صادقیان، احمد، قرآن و بهداشت روانی، قم، پژوهش های تفسیر و علوم قرآن، ۱۳۴۸

۲۳- طایفی، علی، خلاصه کتب مدیریتی، جلد ۱ چاپ ۱۳۹۱ اصفهان، نشر دیجیتالی مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه ی اصفهان ۱۳۹۱

۲۴- طباطبایی، سید محمد حسین، تفسیر المیزان، ج ۱۰، چ ۲۸، قم، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۸۵

۲۵- طبرسی، فضل بن حسن، تفسیر مجمع البیان، ج ۱، بیروت، نشر دار المعرفة، ۱۴۰۸، قطیب، عبدالحسین، همان کتاب، ج ۳

- ۲۶- طیب، عبدالحسین، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، ج ۸، چاپ ۲، نشر الاسلام، ۱۳۸۸
- ۲۷- عقیقی بخشایشی، عبدالرحیم، جلد ۲، چ ۱، دفتر نشر نوید اسلام، ۱۳۸۵.
- ۲۸- عمید، حسن، فرهنگ عمید، چاپ ۲۳، تهران، امیر کبیر، ۱۳۷۳
- ۲۹- غروی، محسن، ترجمه صحیفه سجادیه، نشر الهادی، ۱۳۷۶، دعای ۵۲
- ۳۰- غزالی، محمد بن محمد، احیاء علوم الدین، ج ۱۳، چ ۱۳۹۲، نشر علمی و فرهنگی،
- ۳۱- فخر رازی، محمد، تفسیر الکبیر، ج ۸، چ سوم، ۱۴۲۰، ق،
- ۳۲- فخر رازی، محمد، تفسیر الفخر رازی، ج ۸، بیتا
- ۳۳- فیض کاشانی، ملا محسن، المحجۀ البیضاء، ج ۷، نشر جامع مدرسین ۱۳۸۳ق
- ۳۴- قرائتی، محسن، تفسیر نور، ج ۷، چاپ پنجم، تهران، مرکز فرهنگی درس هایی از قرآن، ۱۳۸۹
- ۳۵- گلستانی، محمد امین، گلستان سخنور، ج ۱، قم، سپهر آزادی، ۱۳۹۳
- ۳۶- گنجی، حمزه بهداشت روانی، تهران، ارساران، ۱۳۷۸
- ۳۷- مجلسی، محمد باقر، مرآة العقول، دارالکتب الاسلامیه
- ۳۸- مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ج ۷۱، مترجم ابو الحسن موسوی همدانی ۱۳۶۳
- ۳۹- محدثی، جواد، شرح چهل حدیث، قم، نشر هاجر، ۱۳۳۱
- ۴۰- محلاتی، هاشم رسول، تاریخ انبیاء علیهم السلام، چاپ ۱۹، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۶
- ۴۱- مطلبی، کارون، تعالیم آسمانی راه خدا راه راست راه زندگی، چ ۱۳۸۶
- ۴۲- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، ج ۳، نشر آثار شهید مطهری، ۱۴۲۰

- ۴۳- معین، محمد، فرهنگ فارسی، چاپ دوم، تهران، انتشارات بهزاد، ۱۳۸۹
- ۴۴- مکارم شیرازی، ناصر، اخلاق در قرآن، ج ۱، چاپ دوم، موسسه الامام علی بن ابی طالب، ۱۳۸۵،
- ۴۵- مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، ج ۵،
- ۴۶- مکارم شیرازی، ناصر، یکصد و هشتاد پرسش، قم، دفتر نشر برگزیده، ۱۳۷۸
- ۴۷- مهدوی کنی، محمدرضا، اخلاق عملی، قم، مسجد مقدس جمکران، ۱۳۸۵
- ۴۸- مهدی، نراقی، علم اخلاق برگزیده کتاب جامع السعادات، ج ۳، چاپ هشتم، نشر حکمت، ۱۳۸۶،
- ۴۹- میرزاجانی، رضا، توکل، چاپ اول، چاپ و نشر آثار امام خمینی، ۱۳۹۲
- ۵۰- نراقی، مهدی، علم اخلاق برگزیده کتاب جامع السعادات، چاپ هشتم، نشر حکمت، ۱۳۸۶،
- ۵۱- عبدالرحمن بن محمد، نضره النعیم، دارالوسیله، ج ۴، ۱۳۸۷
- ۵۲- النویری، احمد بن عبدالوهاب، ج ۵، نهاییه الارب فی فنون الادب، دارالکتب العلمیه،
- ۵۳- هاشمی رفسنجانی، اکبر، تفسیر راهنما، ج ۹،
- ۵۴- هاشمی رفسنجانی، اکبر، فرهنگ قرآن، ج ۹، دفتر تبلیغات، بوستان کتاب، ۱۳۸۵
- ۵۵- هاشمی، سعید، عرفان زندگی، چ ۱، قم، نشر براق، ۱۳۹۰